

اقتصاد دریا؛ پیشران توسعه ملی و منطقه ای

جلیل اسلامی

معاون امور بندری و اقتصادی ۱۳/۱۰/۱۴۰۲

سیاستهای کلی توسعه دریامحور

ابلاغیه مقام معظم رهبری (مدظله العالی) - ۱۴۰۲/۰۸/۱۶

مقدمه:

دریاها و خصوصاً دریاهای آزاد و اقیانوس‌ها از مواهب الهی و ذخایر و منابع سرشاری برای زمینه‌سازی رشد علم و فناوری، افزایش کار و ثروت، تأمین نیازهای حیاتی و تولید اقتدار و بستر مناسبی برای تمدن‌سازی می‌باشند. ایران با موقعیت ممتاز جغرافیایی و قراردادن بین دو دریا و برخورداری از هزاران کیلومتر سواحل و نیز جزایر و ظرفیت‌های فراوان بر زمین مانده، لازم است با حضور مؤثر در ساحل، فراساحل، دریا و اقیانوس و بهره‌گیری از آن به عنوان یک پیشران و محور توسعه کشور، برای احراز جایگاه شایسته منطقه‌ای و جهانی در بهره‌گیری از دریا اقدام کند.

نکات قابل تأمل در ابلاغ سیاستهای کلی توسعه دریامحور

❖ سیاستهای کلی نظام طبق اصل (۱۱۰) قانون اساسی توسط مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) تعیین می‌شود.

❖ سیاستهای کلی، تعریف ملی و رسمی در جمهوری اسلامی ایران است که مجمع تشخیص مصلحت نظام در جلسه

۱۳۷۶/۱۰/۱۳ خود به تصویب رسانده است.

❖ سیاستهای کلی نظام برای تحقق آرمانها و اهداف پس از آنها قرار می‌گیرند و حاوی اصولی هستند که آرمانها را به مفاهیم

اجرایی نزدیک می‌کنند.

❖ مضامین مندرج در سیاستهای کلی توسعه دریامحور شامل هر دو سیاستهای کلی فرابخشی و بخشی است.

❖ بدین ترتیب توسعه دریامحور در این سند ارزشمند، توجه ویژه به استفاده حداکثری از منابع آبی، دریایی، سواحل و جزایر

دارد و مفاهیم تمامی واژه‌های پرکاربرد اقتصاد دریا، رشد و توسعه دریایی، اقتصاد آبی و اقتصاد اقیانوسی را شامل می‌شود.

محورهای اساسی در ابلاغ سیاست‌های کلی توسعه دریامحور

تقویت و توسعه:

- ❖ سازمان‌دهی، هماهنگی و نظارت در حوزه دریا
- ❖ زیرساخت‌های بندری، حمل و نقل دریایی و ترانزیت
- ❖ زیرساخت‌های علمی، پژوهشی، فناوری و نوآوری در حوزه دریا
- ❖ زیرساخت‌های دفاعی و امنیتی در حوزه دریا
- ❖ زیرساخت‌های فرهنگی، تاریخی، گردشگری و اجتماعی در حوزه دریا
- ❖ زیرساخت‌های حفاظت از محیط زیست و منابع طبیعی در حوزه دریا
- ❖ همکاری‌های بین‌المللی در حوزه دریا
- ❖ منابع انسانی، مالی و اعتباری در حوزه دریا
- ❖ فعالیتهای اقتصادی دریا محور و ایجاد قطب‌های توسعه دریایی پیشران در سواحل، جزایر و پس‌کرانه‌ها

«توسعه دریامحور»

استفاده پایدار از ظرفیت منابع و گستره‌های آبی اعم از اقیانوس‌ها، دریاها، دریاچه‌ها، جزایر، سواحل و آبراه‌های قابل کشتیرانی برای رشد اقتصادی، بهبود وضعیت معیشت، ایجاد اشتغال و افزایش تولید ناخالص داخلی است.

سیر تکاملی مفهوم توسعه دریامحور

Source: *Environmental Sciences Europe* volume 33, 2021.

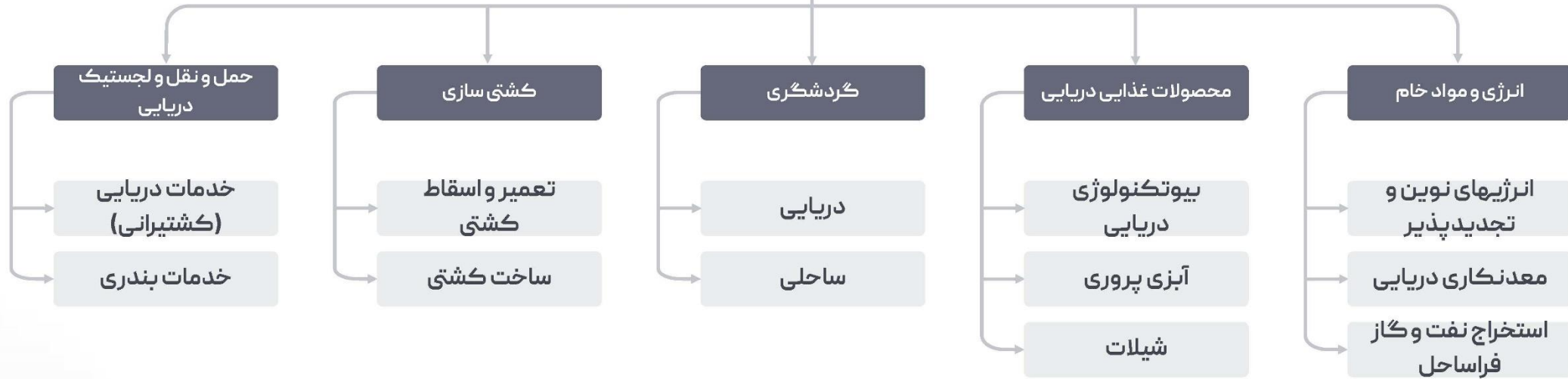
ترمینولوژی مورد استفاده برای عبارت توسعه دریامحور در کشورهای مختلف

ترمینولوژی مرتبط با اقتصاد				ترمینولوژی مرتبط با دریا			
Sector	Activity	Industry	Economy	Maritime	Marine	Ocean	
			*			*	ایالات متحده
	*				*		انگلستان
			*		*		فرانسه
		*			*		استرالیا
			*			*	ایرلند
		*				*	کانادا
*				*			اسپانیا
		*			*		نیوزلند
		*	*				چین
		*					ژاپن
		*					کره جنوبی

فعالیت های اصلی در اقتصاد دریا

اقتصاد دریا: ارزش افزوده بخش های مختلف دریایی است که از مجموعه فعالیت های اقتصادی در کسب و کارهای دریایی حاصل می شود.

فعالیت های اصلی در اقتصاد دریایی

اقتصاد دریا و اقتصاد سواحل در جمهوری اسلامی ایران

اقتصاد دریا و اقتصاد سواحل

به طور متوسط
حجم اقتصاد سواحل نسبت به اقتصاد دریا
حدود ۳ الی ۴ برابر است.

اقتصاد دریا:

برآوردها از نیم درصد تا ۴ درصد تولید ناخالص داخلی می باشد.

سهم ارزش افزوده اقتصاد دریا از تولید ناخالص داخلی

۰.۵ درصد براساس طبقه بندی حسابهای ملی مرکز آمار ایران

۲.۰۷ درصد براساس مطالعات مرکز ملی اقیانوس شناسی

۳.۹ درصد براساس مطالعات انجام شده در سازمان بنادر و دریانوردی

اقتصاد هفت استان ساحلی:

مطابق با آمار سال ۱۴۰۰،

۲۴ درصد از مساحت،

۲۰.۴ درصد از جمعیت و

۳۱.۱ درصد از تولید ناخالص داخلی کشور را تشکیل می دهد.

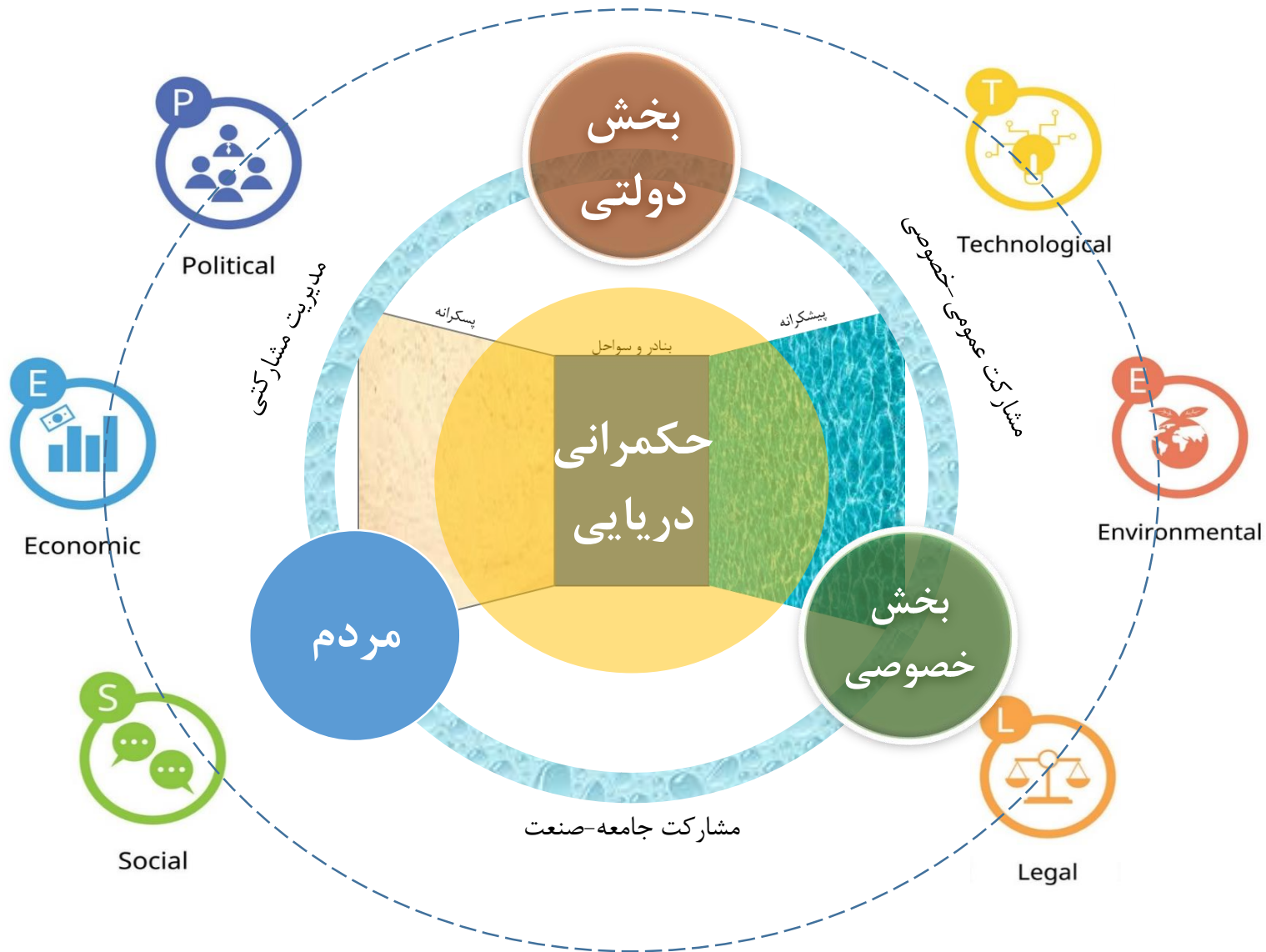
ضرورت حکمرانی دریایی

اجرای سازی و تحقق سیاست‌های کلی توسعه دریامحور، نیازمند به کارگیری یک رویکرد سیستماتیک برای حل مسایل پیش روی تمامی بخش‌های مرتبط با دریا، سواحل و جزایر به نام «حکمرانی دریایی» است.

حکمرانی دریایی؛ استفاده بهینه و مسئولانه از منابع و ظرفیت‌های دریاها، بنادر، سواحل و جزایر در پیشکرانه، کرانه و پسکرانه می‌باشد و ناظر بر توسعه در هر یک از زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی، فناوری، محیط‌زیست، حقوقی و سیاسی و امنیتی کشور است.

شالوده‌ی اصلی حکمرانی، مشارکت تمامی ذینفعان دولتی، خصوصی و مردم در تصمیم سازی‌ها است و تلاش می‌نماید انتظارات و دیدگاه‌های همه‌ی گروه‌های بزرگ و کوچک را در چارچوب‌های قانونی عادلانه تأمین کند.

محیط حکمرانی در گستره توسعه دریامحور

جمعیت و جغرافیای حمل و نقل دریایی

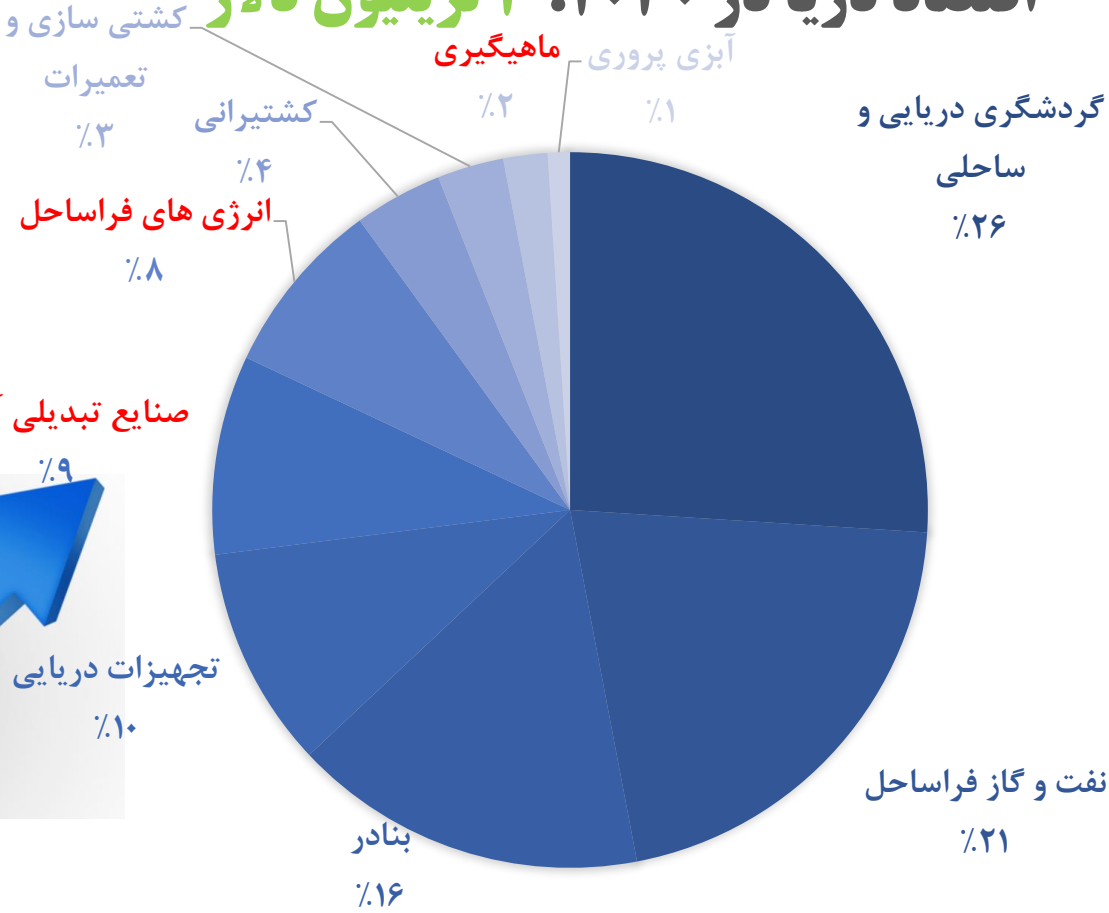

جمعیت و جغرافیای حمل و نقل دریایی

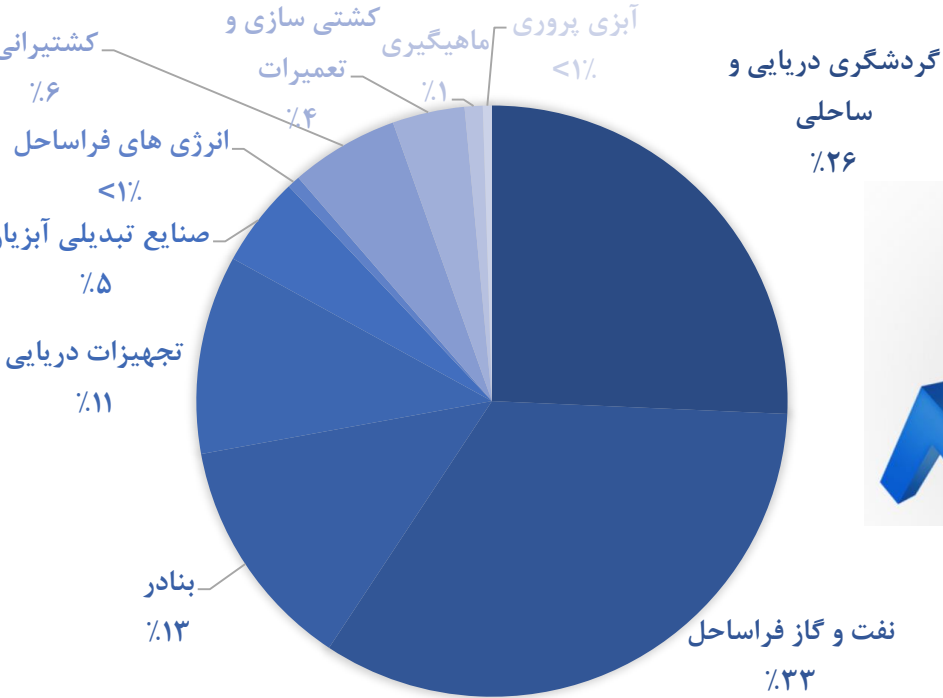
کشور	جمعیت (نفر) - رتبه	مساحت (کیلومتر مربع) - رتبه	نسبت ساحل به مساحت (متر بر کیلومتر مربع) - رتبه
جمهوری اسلامی ایران	(3) 88,551,000	(4) 1,531,595	(8) 3.6
امارات متحده عربی	(8) 9,441,000	(10) 71,020	(4) 40.4
عربستان سعودی	(5) 36,409,000	(3) 2,149,690	(9) 3.5
عمان	(10) 4,576,000	(8) 309,500	(6) 9.1
پاکستان	(1) 235,825,000	(5) 770,875	(10) 3.4
قطر	(12) 2,695,000	(12) 11,586	(2) 79.1
کویت	(11) 4,269,000	(11) 17,818	(3) 42.6
عراق	(4) 44,496,000	(7) 437,367	(13) 0.24
بحرین	(13) 1,472,000	(13) 760	(1) 324.8
آذربایجان	(7) 10,358,000	(9) 82,646	(5) 10.5
روسیه	(2) 144,713,000	(1) 16,376,870	(7) 6.7
قزاقستان	(6) 19,398,000	(2) 2,699,700	(12) 1.7
ترکمنستان	(9) 6,431,000	(6) 469,930	(11) 2.7

روند رو به رشد توسعه دریا محور

اقتصاد دریا در ۲۰۳۰: ۳ تریلیون دلار

اقتصاد دریا در ۲۰۱۰: ۱.۵ تریلیون دلار

صنایع تبدیلی آبیان

تجهیزات دریایی
۱۰٪

۹٪

